

KÜLÖNFÉLÉK.

Olvasóinkhoz. Jelen füzetünkkel folyóiratunk 65-ik évfolyamát nyitjuk meg. Hálával és bizalommal indulunk el az új évben. Bármilyen súlyos viszonyok között élünk, mégis hisszük, hogy folyóiratunkat az ősök szellemében tovább is fenntarthatjuk. De kérnünk kell olvasóinkat, hogy hátrálékaikat és előfizetéseiket rendezni sziveskedjenek, mert csak így tehetünk mi is eleget kötelezettségeinknek. Folyóiratunk jelen füzetéből mutatványokat küldünk s kérjük, hogy akik megrendelni nem akarják, visszaküldeni sziveskedjenek.

Az Unitárius Irodalmi Társaság választmányi ülése.

1933. jan. 24-én tartotta meg ez évi első választmányi ülését az Unitárius Irodalmi Társaság. Elnökölt dr. Gál Kelemen, előadtak Vári Albert, Hadházy Sándor, S. Nagy László. Jelen voltak dr. Boros György, Kovács Kálmán, K. Engel Ella, Gálfi Lőrinc, Márkos Albert, Ūrmösi József, Gyallay Domokos, dr. Varga Béla. Vári Albert előterjesztette a Keresztény Magvető új nyomdai ajánlatait, melynek alapján a választmány továbbra is Kahlfürst Imrét bizta meg a nyomdai előállítással. Hadházy Sándor jelentése szerint a Társaság 1932 évi bevételé 304.445.50.— kiadás 43.240.— maradvány vagyon 261.205.50.—, amely összeg részint értékpapirokban, részint takarékpénztári betétekben van elhelyezve. Választmány sajnálatlalt vette tudomásul, hogy tagjaink a fizetéseket nagyon lanyhán teljesítik, nagy hátrálékok vannak, a magyarországi előfizetőink különösen nagy hátrálékokkal szerepelnek. Ezen utóbbiak szorgalmazására intézkedett. S. Nagy László ismertette az elmúlt év nevezetesebb eseményeit, az idei munka főirányát pedig az unitárius tudományos előadásokban jelölte meg s kérte a Társaság tagjait, hogy minél számosabban vegyenek részt tudományos munkásságukkal a Társaság kitűzött programjának megvalósításában. Gálfi Lőrinc és Kovács Kálmán felszólalásai után a Választmány elhatározta, hogy

a Teológia Akadémia igazgatóságát, valamint a kolozsvári Kollégium és a székelykereszturi főgimnázium igazgatóságát és tanári karát külön átiratban is megkeresi ebben a tárgyban s kérni fogja minél intenzivebb munkásságukat. — Gyallay Domokos bíráló bizottsági tag közlése után Választmány felkérte a János Zsigmond-pályázat bírálóbizottságát, hogy részletes jelentésüket mielőbb sziveskedjenek beadni. A protestáns Irodalmi Lexikon és Almanach ügyének megbeszélése után a választmányi ülés véget ért.

Felhívás az Unitárius Irodalmi Társaság tagjaihoz, valamint az unitárius irodalom összes művelőihez.

Az Unitárius Irodalmi Társaság legutolsó választmányi ülésén elhatározta, hogy az idei felolvasó idény folyamán több felolvasást és előadást fog tartani. A Társaság elnöksége szeretné, ha ezeken minél több tagja venne részt előadásával. Tisztelettel kérjük, tehát úgy a Társaság tagjait, mint a Teológiai Akadémia és Gimnáziumaink igazgatóságát és tanári karát, hogy irodalmi munkásságukat sziveskedjenek bemutatni Társaságunk ülésein. Úgy véljük, nem kell hosszasan indokolnunk eme megkeresésünket, elegendő rámutatnunk, hogy unitárius történelmünk, multunk és hagyományaink ápolása egyaránt szent kötelességünk s annak irodalmi megnyilatkoztatására soha sem volt nagyobb szükségünk, mint ma. Minthogy pedig ezen megnyilatkozásoknak ma sokszor egyetlen, de mindenesetre legkihasználhatóbb területe az előadóterem, fontosnak tekintjük, hogy ezen a téren minél szélesebb körű munkát végezzünk. Abban a reményben, hogy társaságunk tagjai, valamint az unitárius irodalom többi művelői teljes egészében átérzik ezen megkeresésünk fontosságát, kérjük, hogy az előadók sziveskedjenek előadásaik tárgyát és idejét meghatározni és azt elnökségünkkel mielőbb közölni. Hitrokoni üdvözléssel: Kolozsvár, 1933. febr. 1-én. *S. Nagy László* főtítkár, *Vári Albert* elnök h.

Chamberlain József a nagy angol politikus életrajzának első kötetéből rendkívül érdekes adatokat közöl az Inquirer dr. Gow tollából. A család anyai ágon elődét, Spicer Jánost megégették, mert szabadgondolkozású volt. E martir utódát 1662-ben mert nem „irta alá” a Prayer Book összes rendeleteit, kizárták az Anglikán egyházból. A politikus Chamberlain egyik politikai beszédében így szólt: „Olyan büszke vagyok őseimre, amilyen lehet bármely báró, aki a címét vagy a királyi mosolynak vagy a

király hölgye kegyének köszöni. Apai ágon az elődei százharminc évig csizmadia mesterséget űztek, atya órás volt. A család büszkén vallotta magát unitáriusnak. Bemutatkozáskor néha így szólt: „Chamberlain József is unitárius“, máskor így: „igen mi egy Istent vallunk és egy fontért 20 shillinget adunk.“ A Chamberlainnek, mint minden unitárius, a polgári és vallás-szabadság igaz hívei voltak. A politikust atya 18 éves korában egy nagy iparvállalat élére állította. Emberileg megfelelt. De egyben hűségesen tanított az unitárius vasárnapi iskolában Birminghamban. 30 éves korában lépett a politikai pályára és igen nagy sikereket ért el. Fia most tovább fokozza a Chamberlain család dicsőségét.

Goethe a lélek halhatatlanságáról. „Engem a halál gondolata sohasem nyugtalanít, teljesen nyugodt vagyok, mert beláttam, hogy szellemünk elpusztíthatatlan lény, állandóan tevékeny, örökkévalóságokon keresztül, mint ahogy a napot is csak földi szemeink látják lehanyatlani, de ez az aláhanyatlás a valóságban soha sem történik meg.“

Nyugalomba vonult lelkészek. *Fülöp Mózes* kidei, *Göncz Mihály* szentivány-laborfalvi, *Péter Sándor* sz.-muzsnai lelkészek nyugalomba mentek. Az első 56 évet, a két utóbbi 40 évet meghaladó szolgálati idővel rendelkeztek, s hűséges sáfárkodásuk után rászolgáltak a nyugalomra. Fülöp Mózeset és Göncz Mihályt a lelkészi szolgálat mellett az élet arra is rákényszerítette, hogy testi munkával és fáradtsággal is gyarapítsák szűkös jövedelmeiket, de azért igyekeztek a kettő között az összhangot úgy megőrizni, hogy az utóbbi az előbbi rovására ne menjen. Péter Sándor pedig lelkészi hivatásának a legaprólékosabb részletességgel felelt meg minden időben. A törvényeket az utolsó betűig betartotta s másokkal is be akarta tartatni. Azért sok keserűség és kellemetlenség jutott osztály részébe; de ő Istenben való rendületlen bizalommal hordozta a keresztet, s hiv volt a reábizottakban. E mellett feleségével együtt a szeretet és jótékonyosság gyakorlásában meg nem lankadtak. Egyházunk többféle intézményeinél tett nemes alapítványainkkal irták be nevüket a történelem könyvébe. Péter Sándor folyóiratunkat is jeles történelmi apróságokkal gazdagította. Ez után még inkább számítunk munkásságára. Mindhárom szolgatársunknak a jól megérdemelt nyugalomban még hosszas, boldog életet kívánunk.

Az U. I. T. felolvasó délutánja. Az U. I. T. 1933. február 2-án délután felolvasó-ülést tartott Kolozsvárt az Unitárius Kollégium disztermében. Dr. Boros György tiszteletbeli elnök megnyitójában célozva a kolozsvári templom előcsarnokában örözt kerek köre, rámutatott arra, hogy az unitárius vallás kősziklán épült. Felolvasott Dr. Gál Kelemen a kolozsvári unitárius kollégium multjából. Behatóan foglalkozott a János Zsigmond halálát követő 30 esztendő küzdelmes történetével, amely idő alatt a Báthoriak és a jezsuiták ellen vívott küzdelem emésztette fel őseink erejének a legjavát. Az unitárius kollégium története össze van forrva egyházunk történelmével s Gál Kelemen, amidőn az iskola történetével foglalkozott, ugyanakkor egyháztörténelmünket is mélyítette és gazdagította. A hálás hallgatóság meleg elismerésben részesítette az illusztris előadót.

Istenkáromlás? Strém László, a budapesti „Népszava” munkatársa Jézusról gunyos hangú cikket írt, amiért a kir. ügyészség istenkáromlás vétsége miatt bünvádi eljárást indított ellene. A törvényszék megállapította, hogy a cikkíró Krisztusnak alantas emberi érzéseket tulajdonított, a cikk éppen ezért az istenség eszméjére meggyalázó és alkalmas arra, hogy a hívő emberek megbotránkozását keltse fel. Ezért íróját kéthónapi fogházra ítélte. A tábla, miután a vádlott kijelentette, hogy Jézust, mint minden szociáldemokratának egyik legnagyobb emberi ideálját, sérteni vagy meggyalázni nem akarta, a büntetést egyhónapi fogházra mérsékelte.

Vegyes házasságok. A Magyar Evangelikus Papnék Országos Szövetsége mult év november 17-én tartott közgyűlésében Iványi Kamillné javaslatára kérést intézett a Katholikus Nők Országos Szövetségéhez, hogy hassanak oda, miszerint a vegyes házasságoknál a mai rideg, elzárkozó álláspont szűnjék meg s állítsák helyre a magyar társadalom testvéri békességét.

Magántulajdon. Egy kiváló magyar szociológus mondja: „Az embernek joga van ahhoz, hogy magánvagyonra legyen, mert csak így tudja egyéniségét kifejezni. Minden dolog az emberen kívül csak eszköz, a közvetlen cél az ember. A magántulajdon körül akkor keletkeztek a bajok, amikor ezt a sorrendet megváltoztatták és a magántulajdont tették céllá. Ebben az esetben az ember nem tudja egyéniségét kifejezni, holott ez a legfonto-

sabb. Ha az emberektől szabadságukat elveszik, az okvetlenül forradalomra vezet. Már pedig szabadságunktól fosztanak meg, ha nem engedik meg, hogy magántulajdonunk legyen. Magántulajdon nélkül nincs magasabb kultúra és civilizáció, mert az emberi természettel ellentétben áll, hogy tartósan úgy tudjon dolgozni, hogy annak legkisebb hasznát se lássa. Ezt a principiumot megváltoztatni nem lehet. Viszont, ha a magántulajdon addig terpszkedik el, hogy az emberek egyrészét a legelemibb feltételektől megfosztja, abban az esetben a magántulajdont szigoruan korlátozni kell. Még nincs bebizonyítva, de minden jel arra mutat, hogy a mai szörnyű válságot a magántulajdonnak ilyen túlméretezése okozta. Éppen azért, hogy az ellenkező végletbe ne essünk, minden embernek üldöznie kell nemcsak a szervezett, hanem az elméleti kommunizmust is. A kommunizmus olyan, mint hogyha valaki, akinek a feje fáj, levágná, hogy elmuljon, ami által az egész szervezet elpusztul. Ezért minden jóérzésű embernek meg kell akadályozni a kommunizmus előtörését."

Ifjuság és a falu. Az International Student Service amerikai világkongresszusán Valkó László dr. nagyobb előadást tartott a magyar ifjuság falu-szociálpolitikai munkásságáról „Ifjuság és a falu” címmel. Előadásában részletesen kifejtette, hogy az egyetemeken tanuló ifjuságot nemcsak teoretikus tudással kell felszerelni, hanem meg kell ismertetni a reális étellel és annak lehetőségeivel. Az új generáció szociális érzékének és demokratikus gondolkodásának egyik legszebb példáját nyújtja, amikor a maga tanulságát megosztja a falu népével. A szakbizottságban csaknem egy teljes napig tartott a Valkó előadását követő vita, melyben elsőnek az amerikai delegátus üdvözölte a javaslatot, amely véleménye szerint a világkongresszus egyik legreálisabb programot adó előadása volt.

Idealizmus. „Az eszményi felemelkedik a való porából; kiegészíti a való világ hézagait, kikerekíti szegletességeit; egy szebb, dicsőbb és istenibb alkotást hoz létre. Igaz, hogy nem dicselkedhetik a való igazságával; gyönyörű, épületes, kedves csalódás és bájos tévedés csak, de ép oly nagy szükségünk van rá, mint a való világra, sőt olykor többre becsüljük a magunk alkotta tündérvárakat; több enyhítést és vigaszt meritünk belőle, mint a való összes kincseiből.” (Bodnár Zs.)

Gyászhir. T. Bowen Evans sidmouthi (Anglia) unitárius lelkész barátunkat súlyos csapás érte. Neje több hétig tartó súlyos szenvedés után f. évi jan. 8-án elhalt. T. Bowen Evansre és ne-jére bizonyára még többen emlékeznek kedvesen 1927-ből, mikor mindketten hazánkban járva és utazgatva, ügyeink, egyházunk, egyházközségeink és intézményeink iránt mindenfelé élénken ér-deklődtek, mikor mintegy 32.000 Leu alapítvánnyal örökítették meg nevüket a Teol. Akadémiánál, Leányotthonnál, a székelykeresz-turi és kolozsvári egyházközségeknél. A megboldogult nő rend-kivül élénk, lelkes, mozgékony, a szereteteinek élő, a szó szoros értelmében valóságos papnő volt. Előkelő, nemes, jó módu csa-ládból származott, éles belátással, magas műveltséggel rendelke-zett, tele volt szeretettel és önzetlenséggel. Széles körben moz-gott és munkálkodott s minden munkájába egész lelkét, lelkesedését vitte bele. Akár egyházi, akár társadalmi avagy politikai téren mozgott, munkája mindig az első helyet biztosította szá-mára. S amint ő mondta: *minden erejét és lelkesedését az ő egy-szerű unitárius hitéből merítette.* Az erdélyi unitáriusok sorsa annyira érdekelte, hogy a mint temető papja mondá: *„Az utóbbi években az ő neve az erdélyi unitáriusok szenvedésére emlékeztető jelszó volt.”* Koporsójánál a sidmouthi unitárius templomban jan. 10-én a temetési szertartást egy kedvelt nőpapja végezte. *Meghagyása sze-rint* mind a mellett, hogy a virágoknak valóságos imádója volt, koporsójára senkinek sem szabadott egy szál virágot se tenni, hanem annak értékét jótékony célra kellett adományozni. Hült tetemét a London melletti Golders Greeni krematoriumba vitték, hol férjének egyik legjobb régi barátja, A. W. Fox hírneves lel-kész beszéde után, jan. 11-én elhamvasztották. Minden virágok közt, melyek Anglia déli részének tengerparti enyhe éghajlata alatt bővében voltak terjedelmes kertjében, melyekből több ki-állítás rendezett, az *ibolya* volt a legkedveltebb virágja. Ezekből a többiektől elkülönítve, gyönyörű grupjai voltak. Ibolyáival még halála után is együtt akart maradni s ezért *végakarátának meg-felelően*, megégetett hamvait özvegyen maradt férje, személyesen végzett rövid istentisztelet után, az *ibolya* grupokon szórta szét. Legyen áldott a megboldogultnak emlékezete. A bánatos férj fájdalmát enyhítse a mi, távolból küldött, őszinte részvétünk is.

A szerkesztésért felelős: VÁRI ALBERT.

Nyilvános nyugtázás.

A Keresztény Magvetőre az utolsó nyugtázás óta a következő befizetések történtek:

Dr. Gál Miklós Bpest (1932—33) részl. 400, Bölöni Vilmos (1932) 100, ifj. Kovács Lajos (1931) 200, Albert Iván (1930) részlet 200, Dr. Fazakas Miklós (1931) részlet 200, Dr. Demeter Attila (1929—30) részlet 200, Dr. Elekes Domokos (1929) részlet 150 és 10 példány 100, Útő Áron (1927—32) 1500, Pál István (1930) 300, Dr. Szent-Iványi Gábor (1931) részlet 200, Dr. Sükösd Zsigmond (1931) 300, Péterffy Albert (1931) részlet 200, Pap László (1931) 300, Darkó Aladár (1929) részlet 200, Dr. Gál Miklós (1930—31) 600, Inczeffy Albert (1930) 300, Dr. Weress András (1931) 300, Útő Béla (1932) 200, Kelemen István (1932) 200, Kisgyörgy Imre (1932) 200, Bencédi Pál (1932) 200, Szász Dénes (1932) 200, Sofalvi Domokos (1932) 25, Ekárt Andor (1932) 200, Pap Zsigmond (1932) 200, Kozma Zoltán (1927—28) részlet 500, Katona Ferenc (1932) 200, Zsigmond József (1932) 200 Lőrinczy Domokos (1932) 200, Pálfi Árpád (1932) 200, Pálfi Albert (1932) 200, Pál Dénes M.-Zsákod (1932) 200, Lőrinczy László (1932) 200, László Balázs (1926—27) részlet 300, Pál Dénes Siménfalva (1932) 200, Marosi Márton (1925—27) részlet 500, Katona József (1925—27) részlet 500, Péter Ödön (1932) 200, Fülöp Mózes (1932) 200, Bölöni Vilmos (1932—33) részlet 200, Antányos Mihály (1932) 200, Fazakas Béla (1931—32) 500, Nagy Dénes (1932) 200, Gombási János (1928—29) részlet 300, Bíró István (1932) 200, Fikker János (1932) részlet 100, Major Sándor (1931) 225, Weress Béla (1932) 200, Gálfi András (1932) 200, Dr. Szathmári Miklós (1932) 200, Lőrinczy Dénes esp. (1932) 200, Bencédi Domokos (1932) 200, Gál Gyula (1932) 200, Bodóczy Sándor (1932) 200, Pataki András (1932) 200, Nagy Domokos (1932) 200, Lőrinczy Dénes Lupény (1932) 200, Orbók Gyula (1932) 200, Fülöp Zoltán (1931) 300, Halmágyi János (1932) 200, Máthé Zsigmond (1932) 200, Pethő Kálmán (1932) 200, Keresztesi Dénes (1932) 200, Bíró Izsák (1930) 300, Pap Gyula (1932) 200, Benedek Mihály (1930) 300, Bedő Árpád (1932) 200, Kádár Lajos (1931) 300, Bálint Albert (1932) 200, Simén Domokos (1932) 200, Kiss Jenő (1932) 200, Karácsonyfalva (1932) 200, Bedő Miklós (1931—32) 265, Kövári Jakab (1932) 200, Pál Ferenc (1932) 200, Fazakas Jenő (1931—32) 350, Balázs András (1931—32) 275, Péter Sándor (1932) 200, Sigmond József (1932) 200, Báro József (1932) 200, Végh Beniamin (1932) 200, Lőfi Ödön (1932) 200, Kovács Imre (1932) 200, Benedek Gábor (1932) 200, Taar Géza (1932) 200, Székely Kelemen (1932) 200, Gál Mózes (1932) 200, Bartók Endre (1928—29) részlet 400, Sándor Gergely Dész. (1931—32) 300, Gvidó Béla (1932) 200, Pál Tamás (1932) 200, Péterfi Mihály (1932) 200, Székely Tihamér (1932) 200, Mátyus Gergely (1932) 200, Müller Géza (1931) 300, Dr. Mikó Imre (1931) 300, Dr. Mikó Lőrincz (1931) 150, Mózes Károly (1931) 300, Sikó Lajos (1931) 200, Dr. Lukácsy József (1931) 300, Dr. Májay Dezső (1932) részlet 121, Dr. Koncz János (1931) részlet 99, Debrecen I. egyházk. (1931-re) 220 részlet, Dr. Geley József (1924—29) részlet 902 L.

Tisztelettel kérem a hátralékok befizetését és a f. évi előfizetési díjakat.

Hadházy Sándor,
pénztárnok.

